

Wetsvoorstel Algemeen pensioenfonds

Reactie inzake Internetconsultatie 'Wijziging van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds c.a. vanwege de Wet algemeen pensioenfonds'

Vereniging van Pensioenjuristen

Studiegroep Apf

4 juni 2015

Vereniging van Pensioenjuristen

De Vereniging van Pensioenjuristen (hierna “**VvPJ**”) is opgericht in 2001 en heeft als doel het bevorderen van de deskundige beroepsuitoefening van het pensioenrecht door haar leden. De VvPJ onderscheidt zich doordat zij het debat over juridisch-inhoudelijke pensioenonderwerpen wil stimuleren en ontwikkelen. Bij de VvPJ aangesloten pensioenjuristen en pensioenconsultants volgen de ontwikkelingen van het pensioenrecht op de voet. De pensioenjuristen dragen de titel CPL (*certified pension lawyer*), de pensioenconsultants de titel CPC (*certified pension consultant*). Ter waarborging van de kwaliteit moet, om deze titel te verwerven en te behouden, aan een aantal eisen worden voldaan. Eén daarvan is het met succes afronden van de Leergang Pensioenrecht aan de Law Academy van de Vrije Universiteit Amsterdam. Meer informatie is te vinden op www.vvpj.nl.

Studiegroep Apf

De VvPJ ziet net als de minister van SZW de borging van de kwaliteit en verdere versterking van het pensioenfondsbestuur van het grootste belang. Daarom heeft een aantal leden van de VvPJ recent het initiatief genomen de studiegroep Apf op te richten en te reageren op het Wetsvoorstel, met beantwoording van de vraag: voldoet het voorontwerp aan de gestelde doelstellingen? Met andere woorden: biedt het voorontwerp de oplossing voor de gesignaleerde problemen?

De leden van de studiegroep Apf zijn pensioenrecht deskundig(e) en in de pensioenbranche beroepsmatig werkzaam als adviseur, bestuurder, advocaat of uitvoerder. De volgende leden hebben bijgedragen aan dit document:

- Jac Goetstouwers Syntrus Achmea
- Patty Kuiper PMT Groep
- Edwin Schop Flexis Groep

Verantwoording

Dit paper is het resultaat van gemeenschappelijke bevindingen van de leden van de studiegroep Apf. De inhoud van deze reactie wordt gedragen door de leden van de studiegroep maar reflecteert niet per se de mening van ieder afzonderlijk lid en geldt niet als reactie van de VvPJ. De leden nemen op persoonlijke titel deel in de studiegroep.

VERWIJZINGEN

algemeen pensioenfonds	Apf
Algemene Wet Bestuursrecht	Awb
Belanghebbendenorgaan	BO
Financieel Toetsingskader PW	FTK
memorie van toelichting (dossier 34 117, nr. 3)	MvT
Nota naar aanleiding van het Verslag (34 117, nr. 9)	Nota n.a.v. Verslag
Nota van Wijziging (34 117, nr. 10)	Nota van Wijziging
conceptontwerpbesluit (34 117, nr. 8)	Ontwerpbesluit
Premie Pensioen Instelling	PPI
Pensioenwet	PW
studiegroep Apf van de VvPJ	studiegroep
Wetsvoorstel (34 117, nr. 2)	Wetsvoorstel
Verantwoordingsorgaan	VO

INLEIDING

1. Volgens de MvT bij het Wetsvoorstel is het doel hiervan het verbeteren van de keuzemogelijkheden voor werkgevers en werknemers om een kwalitatief hoogstaande en veilige pensioenuitvoering tegen een scherpe prijs te realiseren. Met het oog op de voortgaande consolidatie van pensioenfonds en wordt een nieuwe vorm van bundeling in de uitvoering van pensioenregelingen mogelijk gemaakt.
2. Het Wetsvoorstel is ter consultatie aangeboden aan de markt. In totaal zijn er 25 reacties ingezonden. Daarna verschenen diverse kamerstukken. Op dit moment loopt een consultatieronde, met specifieke aandacht voor de onderwerpen weerstandsvermogen, vergunningenprocedure en uitvoeringsovereenkomst.
3. De studiegroep is van mening dat er ruimte is voor een aantal verbeteringen teneinde de in het Wetsvoorstel gestelde doelstellingen beter te bereiken. In dit document wordt ingegaan op de onderwerpen waarover de markt op dit moment wordt geconsulteerd, alsmede een aantal overige onderwerpen.

WEERSTANDSVERMOGEN

Weerstandvermogen: duidelijkheid over verschaffen

4. Uitsluitend stichtingen mogen gaan optreden als pensioenfondsen, zoals een Apf. De gedachte van de wetgever is dat stichtingen - en daarmee een Apf - geen winstuitkeringen mogen doen. Hiermee worden de belangen van deelnemers in een door het Apf uitgevoerde regeling gewaarborgd. Daar staat tegenover dat een Apf wel onkostenvergoedingen mag betalen aan derden. Deze onkostenvergoeding aan derden is gemaximeerd op 5% van de inleggeden of het gestorte kapitaal.
5. Buiten deze kostenregeling om kan een Apf leningen sluiten, waarvoor (uiteraard) een vergoeding is verschuldigd. Derden kunnen dus werkkapitaal ter beschikking stellen. Het is voorstelbaar dat derden aarzeling kunnen hebben bij het storten van werkkapitaal in een stichting, wat kan leiden tot een drempel voor een werkgever om een Apf op te richten of zich bij een Apf aan te sluiten.
6. Een lening door derden voor het financieren van het werkkapitaal roept ook vragen (zie ook onder 12 en 13):
 - kan het werkkapitaal voor 100% uit geleend geld bestaan? Het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen bepaalt dat het (minimaal) vereist eigen vermogen voor maximaal 50% uit achtergestelde leningen mag bestaan. Betekent dit dan dat in het geval er sprake is van weerstandvermogen dat volledig bestaat uit een achtergestelde lening de grenzen voor het vereist eigen vermogen liggen op € 1M (in plaats van € 500K) en € 40M (in plaats van € 20M)? Of dat het minimale weerstandvermogen voor minimaal 50% op een andere wijze moet zijn gefinancierd?
 - wat is de relatie van een (achtergestelde) lening ten opzichte van art. 136 lid 1 PW: "Een pensioenfonds gaat geen leningen aan, tenzij de lening tijdelijk wordt aangegaan voor liquiditeitsdoelstellingen en treedt niet namens derde partijen op als garant."? Moet dit voorschrift op collectiviteitskringniveau worden toegepast? Zo ja, dan dient art. 136 PW hierop aangepast te worden. Zo nee, dan is de vraag wat de betekenis is van de discussie over de leningen die we in de Kamerstukken teruglezen (zie punten 12 en 13)?
 - een aantal verzekeraars is voornemens een Apf op te richten en het weerstandvermogen 'beschikbaar te stellen'. Hoe kijkt DNB hiernaar in verband met integriteit/belangenverstremming?

Weerstandvermogen: verduidelijking definitie van formule

7. Artikel 40d lid 1 en lid 2 van het Ontwerpbesluit spreekt van het zogenaamde 'beheerd pensioenvermogen'. Vanuit dat beheerd pensioenvermogen wordt het weerstandvermogen berekend. Het gaat dus in feite om een formule; het product van 0,2% van het beheerd pensioenvermogen met een onder- en bovengrens. De PW kent de term niet, ook daarin de Nota van Wijziging brengt hierin geen verandering. De PW definieert wel wat de technische voorzieningen zijn.
8. De studiegroep ziet het, om onduidelijkheden te voorkomen over wat te verstaan onder beheerd pensioenvermogen, als noodzakelijk dat de term 'beheerd pensioenvermogen' nader in de PW wordt gedefinieerd.
9. Het beheerd vermogen en verplichtingen wijzigen doorlopend. Het is daarom raadzaam een peildatum en een bandbreedte aan te houden, om te voorkomen dat in voorkomende gevallen het weerstandvermogen moet worden verhoogd of kan worden verlaagd.

Weerstandvermogen: ratio van de formule

10. Het is begrijpelijk dat de wetgever eisen stelt aan de buffers van een Apf. Het weerstandvermogen komt echter bovenop vermogensseis van het FTK per kring. Dat betekent dat een dubbeltelling zal plaatsvinden van de 'buffervereisten' vanuit het FTK die in de kring aanwezig moeten zijn en het weerstandvermogen voor de risico's die op instellingsniveau op het Apf drukken.
11. De omvang van het weerstandvermogen lijkt te zijn gekozen vanuit de vereisten die in de Wft aan de PPI worden gesteld (p. 17 Nota van Toelichting bij het Ontwerpbesluit). De PPI mag echter alleen premieovereenkomsten uitvoeren en geen uitkeringen doen (de uitkeringsfase vindt altijd bij een andere pensioenuitvoerder plaats). Het Apf is een andere uitvoerder. Vanuit oogpunt van systematiek begrijpt de studiegroep niet waarom bij het Apf dezelfde methodiek wordt gekozen als voor het PPI. Het Apf is een pensioenfonds waarbij de normale regels van het FTK van toepassing zijn op het kringniveau.

Weerstandvermogen – lening, bestaande buffer of premieopslag als eigen vermogen?

12. Het weerstandvermogen is eigen vermogen (p. 9 Nota van Toelichting Ontwerpbesluit). Is een lening om het weerstandvermogen te financieren dan überhaupt wel mogelijk? Logisch is dit niet, een lening is namelijk vreemd vermogen. Maar in de MvT (p. 9) is te vinden dat dit wel mogelijk zou moeten zijn: "(...). De betrokken partijen (...) kunnen ook besluiten om het kapitaal te lenen van

partijen op de financiële markten tegen een vergoeding. Bij algemene maatregel van bestuur zullen nadere eisen aan het werkkapitaal gesteld worden”. Zie ook onder 6.

13. Zie ook p. 21 en 22 van de Nota n.a.v. Verslag: “De (on)kostenvergoeding waarnaar wordt gevraagd ziet op eventuele betalingen van een algemeen pensioenfonds aan derden ter financiële compensatie voor door hen ingebracht weerstandsvermogen in een algemeen pensioenfonds. Omdat het algemeen pensioenfonds een stichting is zullen de derden geen aandeelhouders kunnen zijn in het weerstandsvermogen. De stichting zal kapitaalstortingen door derden kunnen accepteren, maar daar geen winstuitkeringen tegenover kunnen stellen. Deze stortingen door derden kunnen daarom louter schenkingen (om niet) betreffen dan wel (achtergestelde) leningen zijn waarover een rentevergoeding verschuldigd is”. Het komt vreemd over wanneer het besluit hier beperkt wat de wet mogelijk lijkt te maken. Op dit punt is snel duidelijkheid gewenst: is een lening door een derde niet mogelijk is, zal dat voor werkgevers een breekpunt zijn om over te gaan van een ondernemingspensioenfonds naar een Apf. De figuur van schenking (p. 19 Nota n.a.v. Verslag) is daarbij illusoir.
14. Het weerstandsvermogen dient ter dekking van een aantal “bedrijfs”-risico’s. Die risico’s lagen voorheen (deels) in de collectiviteiten binnen het pensioenfonds, PPI of de verzekeraar, nu komen die bij het generieke deel van het Apf te liggen. Dat betekent dat die risico’s onttrokken worden aan de voormalige collectiviteiten en dus niet meer terecht komen in de collectiviteitkringen van het Apf. Wat betekent dit voor de dekkingsgraad van de betreffende collectiviteitkring? Het zou niet zo moeten zijn dat die wijziging leidt tot een lager eigen vermogen binnen de collectiviteitkring en vervolgens tot een verlaging van de dekkingsgraad van die kring (de pensioenverplichtingen blijven immers hetzelfde). Kortom, een manoeuvre ter vorming van het weerstandvermogen zou ook in dit geval niet tot een wijziging van de dekkingsgraad mogen leiden.
15. Het weerstandsvermogen kan volgens de Nota van Toelichting bij het Ontwerpbesluit (p. 24) ook worden ‘gefinancierd’ door de betreffende kring(en) zelf, namelijk uit bestaande buffers of door het hanteren van een premieopslag als onderdeel van de kostendekkende premie. Nu de stichting los staat van de kring(en), is het ook hier de vraag of het weerstandsvermogen wel is te kwalificeren als ‘eigen’ vermogen. Via de laatste wordt er aldus via de pensioenpremie (extra) vermogen opgebouwd dat niet (meer) ten goede komt aan de dekking van de verplichtingen. Daarnaast is de vraag hoe de financiering uit bestaande buffers kan plaatsvinden. Ook in dat geval wordt aan de kring vermogen onttrokken, terwijl de gevormde voorziening voor de (toekomstige) uitvoering ook onder het Apf benodigd is. Een manoeuvre ter vorming van het weerstandvermogen zou ook in dit geval niet tot een wijziging van de dekkingsgraad mogen leiden.

Weerstandvermogen: verduidelijking “aandeel” per kring

16. De vraag is of en in welke mate een bijdrage in het weerstandvermogen kan of moet worden teruggestort aan de verschaffer bij vertrek uit de collectiviteitkring of bij liquidatie van het Apf. In de loop van de tijd kan dynamiek ontstaan binnen de collectiviteitkringen. Dat geldt dan ook voor het weerstandvermogen. Is het na jaren nog helder wie de verschaffers waren en in welke mate? Moet het aldus worden begrepen dat, om dit praktisch mogelijk te maken, het weerstandvermogen in “aandelen” wordt geknipt? Als iedere collectiviteitkring 0,2% van het eigen beheerd pensioenvermogen ‘stort in de pot weerstandvermogen’ van het Apf dan is het weerstandvermogen op orde (de min-max/bepalingen daargelaten). De storting maakt vervolgens een bepaald percentage uit van het weerstandvermogen. Iedere collectiviteitkring heeft dan zijn eigen percentage in het weerstandvermogen. Bij onttrekkingen ten gevolge van een opgetreden risico of bijstortingen ten gevolge van rendement van het weerstandvermogen wijzigt het percentage in het weerstandvermogen niet. Bij wijzigingen die het gevolg zijn van mutaties in aantal collectiviteitkringen of wijziging van het beheerd pensioenvermogen per kring wijzigt het percentage dat de collectiviteitkring in het weerstandvermogen heeft wel. Bij vertrek of liquidatie van het Apf krijgt de verschaffer zijn percentage dan terug gestort. Is dit de opzet van de “retourregeling”? En zo ja, moet dit niet wettelijk (in een besluit) omschreven worden?

VERGUNNINGENPROCEDURE

Proactieve betrokkenheid DNB bij Apf-specifieke oprichtingsvereisten is vereist

17. De wetgever heeft besloten dat voor een Apf een vergunning verplicht is. De huidige eisen die bij oprichting van een regulier pensioenfonds worden gesteld door DNB zijn (terecht) fors. Dit betekent wel dat de noodzakelijke documenten reeds 13 weken voor oprichting moeten zijn ingestuurd. Veel van de gevraagde documenten zijn dan al in concept materieel diepgaand. Zo moeten de pensioenregeling, bijzonderheden van de uitvoeringsovereenkomst, de vorm van governance, analyse van risico's e.d. al bekend zijn en de keuzes daaromtrent moeten worden verantwoord.
18. Die eisen zullen voor het Apf naar onze verwachting eerder méér dan minder zijn. Concretisering van deze eisen wringt met het open en dynamische karakter van het Apf. Zie bijvoorbeeld de opmerkingen verderop in dit document bij het oprichten van een leeg Apf. Als de regering en DNB willen dat het oprichten van een Apf snel van de grond komt, dan zal het pakket aan eisen snel duidelijk moeten zijn. Het zonder meer van toepassing verklaren van de huidige eisen volstaat

daarbij niet. In het specifiek maken van die eisen moet DNB in feite gelijk optrekken met de wetgever bij de voortgang van het Wetsvoorstel.

19. Volgens de Nota van Wijziging (p. 13) kunnen partijen kennisnemen van – en anticiperen op – de voorgenomen invulling van het vergunningstraject, het weerstandsvermogen en de kosten. Tevens zal DNB via de website nadere informatie en uitleg verstrekken over de te verstrekken informatie (p. 7 Nota van Toelichting bij Ontwerpbesluit). De rol van DNB wordt formeel beschreven. Gesteld wordt dat de beslistermijn 13 weken bedraagt. Hoe lang de vergunningaanvraagprocedure in een concreet geval feitelijk duurt, hangt volgens de Nota mede af van de compleetheid en kwaliteit van de door de aanvrager ingediende bescheiden. Steeds wanneer de toezichthouder nadere informatie bij de aanvrager opvraagt, wordt de beslistermijn, conform de Awb, opgeschort. De studiegroep vreest voor lange doorlooptijden nu ook de risicoanalyse in de bepaling van het weerstandsvermogen wordt betrokken. Ervaring met de oprichting van de PPI leert dat doorlooptijden van een jaar geen uitzondering zijn.
20. De kwaliteit van de vergunningaanvraag is echter ook afhankelijk van de kwaliteit van de regelgeving en het vergunningstraject. Aan dit aspect is onterecht geen aandacht besteed. Indien de regering ernaar streeft de oprichting en een start (dus daadwerkelijk operationeel) per 1 januari 2016 mogelijk te maken en de behandelduur 'netto' 13 weken bedraagt, dient DNB uiterlijk 1 september de vergunningsprocedure compleet en gereed te hebben. Betrokkenen hebben dan namelijk vier weken de tijd om hun stukken voor te bereiden en in te dienen. Niet alleen de sector moet anticiperen, dat mag gezien het algemeen belang maar tevens het belang dat DNB hecht aan de Apf, ook van DNB worden verwacht/geëist.
21. Tevens kan DNB technische input leveren, maar dan specifiek op het Apf vergunnings- en toezichttraject. Als zij onderwerpen waarnemen die tegenstrijdig zijn/liken of problemen geven bij een aanvraag of toezicht (zoals het geconstateerde probleem, hoe kun je een leeg Apf oprichten als er geen uitvoeringsreglement beschikbaar is, maar dat wel in de statuten moet komen?) is het de taak van DNB de wetgever hierover voortijds te informeren.

UITVOERINGSOVEREENKOMST

Verduidelijking vaste verdeelsleutel overige kosten

22. In het Ontwerpbesluit (art. 10c Besluit uitvoering PW) wordt gesproken over een vaste verdeelsleutel, welke ex ante gaat worden bepaald. Dit roept vragen op zoals 'wat is vast' en 'wanneer mag die verdeelsleutel worden veranderd'.
23. De studiegroep gaat ervan uit dat bij de dynamische ontwikkeling die in een Apf kan bestaan, ook de verdeelsleutel kan/moet worden aangepast, als deze maar ex-ante (dus voor de verdeling van die kosten plaatsvindt) wordt vastgesteld.

VERMOGENSVERKEER

Regeling van vermogensverkeer moet worden verduidelijkt

24. Meer duidelijkheid is aan te bevelen over waardeoverdracht en liquidatie bij beëindiging van (deelname aan) een Apf. In art. 25 PW wordt voor het Apf, net als voor verzekeraars en PPI's, de verplichting opgenomen om in de uitvoeringsovereenkomst een bepaling op te nemen over de voorwaarden die gelden bij beëindiging. Dit om te garanderen dat een exit mogelijk is, en wel onder redelijke voorwaarden. Bij een Apf kan zich daarbij een issue voordoen, dat (vrijwel) niet speelt bij verzekeraars of PPI's, namelijk de situatie van onderdekking. In de MvT staat immers dat bij het inbrengen van pensioengelden de waarborgen gelden die volgen uit de bepalingen voor collectieve waardeoverdracht. Het ligt daarom voor de hand dat deze bepalingen ook van toepassing zijn bij vertrek uit een Apf. DNB verleent de voor waardeoverdracht vereiste toestemming (art. 83 lid 2c PW) echter niet bij onderdekking. Wordt het in een situatie van onderdekking voor een werkgever onmogelijk een Apf te verlaten? Of zal DNB in dergelijke situaties wel toestemming geven voor een collectieve waardeoverdracht om het vertrek bij een Apf niet te blokkeren? Of kan een collectiviteitkring in onderdekking liquideren terwijl het Apf doorgaat?
25. Als een collectiviteit de collectiviteitkring in het Apf wil verlaten (en wil overtappen naar een andere collectiviteitkring in het Apf of naar een andere uitvoerder) dan is art. 83 lid 1 PW van toepassing. Is sprake van een vertrek uit een kring van een collectiviteit waarbij de werkgever ontbreekt, dan is art. 84 PW van toepassing (Nota van Wijziging, p. 6). Wil een collectiviteitkring het Apf verlaten, dan is het Apf verplicht over te gaan tot een collectieve waardeoverdracht op grond van art. 84 PW. Is sprake van een samenvoeging van kringen binnen een Apf dan is artikel 84 PW van toepassing (Nota n.a.v. Verslag, p. 24). Daarentegen kan uit de Nota n.a.v. Verslag (p. 24-25) worden

opgemaakt dat dat in die situatie ook art. 83 PW kan gelden. Ook de Nota van Wijziging (p. 6) is hier niet eenduidig over. Nu in het algemeen bij het beëindigen van een kring wordt aangehaakt bij art. 84 PW, zou ook bij samengaan van kringen art. 84 PW expliciet van toepassing moeten zijn.

COLLECTIVITEITKRING

Vrijheid in vorming van collectiviteitkringen

26. Het Apf kent collectiviteitkringen die per pensioenregeling worden georganiseerd. Er is dus grote vrijheid in de organisatie ervan, want het is aan werkgevers en werknemers (en beroepsgenoten) om de pensioenregelingen af te spreken. Maar er zijn ook beperkingen in de organisatie: het gedwongen bij elkaar uitvoeren van basisregeling en vrijwillige pensioenregeling in één collectiviteitkring.
27. Uitvoering van een basispensioenregeling en een vrijwillige aanvullende pensioenregeling bij die basispensioenregeling in aparte collectiviteitkring zou echter mogelijk moeten zijn. Het vasthouden aan deze invulling van taakafbakening dient geen doel. Op deze wijze worden pensioenfondsen op achterstand gezet ten opzichte van verzekeraars (die een Apf willen/kunnen oprichten). In de Nota van Wijziging (p. 1) is een definitie van het begrip collectiviteitkring opgenomen: “een of meerdere pensioenregelingen of beroepspensioenregelingen als bedoeld in artikel 1 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling waarvoor een algemeen pensioenfonds een afgescheiden vermogen aanhoudt;”. De eis dat de basis- en vrijwillige regeling in dezelfde collectiviteitkring zijn ondergebracht is daarentegen ongewijzigd gebleven (zie art. 117 lid 5 PW uit het Wetsvoorstel). Dit strookt niet met elkaar.

GOVERNANCE

Geen goedkeuringsrecht BO bij uittreden collectiviteitkring

28. Het Wetsvoorstel regelt dat het BO een goedkeuringsrecht krijgt voor wijziging van de collectiviteitkring. Voor de definitie van collectiviteitkring wordt verwezen naar art. 123 PW, in het Ontwerpbesluit is dit gewijzigd in art. 1 PW. De toelichting bij het Wetsvoorstel bij art. 115c lid 9, onderdeel d PW en bij art. 123 PW spreekt over “toetreden en uittreden van werkgevers”.
29. Logischerwijs lijkt alleen toetreden te worden bedoeld: aangaan van een uitvoeringsovereenkomst en/of inkomende collectieve waardeoverdracht. Een werkgever moet namelijk de mogelijkheid

hebben om de uitvoeringsovereenkomst op te zeggen, zonder dat daar instemming van anderen voor nodig is. Elders in de MvT (p. 10) wordt wel duidelijk onderscheid gemaakt tussen “beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst” en “uittreden”, zonder dat dit nader wordt toegelicht.

Verduidelijking gewenst in afbakening taken bevoegdheden VO/BO

30. De betrokkenheid van belanghebbenden (deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers) in het Apf is afhankelijk van het bestuursmodel. Voor iedere collectiviteitkring dient of een VO of een BO te worden ingesteld.
31. De taken en bevoegdheden van deze organen zien volgens het Wetsvoorstel alleen op de eigen collectiviteitkring en niet op de kring overstijgende vraagstukken (de bedrijfsvoering) van het Apf. Voor zover het onderwerpen betreft die boven de collectiviteitkring uitstijgen, heeft het VO of BO geen taak (art. 115 lid 9 PW (nieuw) en art. 115b lid 3 PW (nieuw)). In deze bepalingen wordt deze taakverdeling geregeld, en niet in de bepalingen die specifiek over de taken van beide organen (art. 115a en 115c PW) gaan. Hierdoor kan er onduidelijkheid ontstaan over de exacte afbakening van het takenpakket van deze organen binnen een Apf. Als voorbeeld: uit de MvT (toelichting bij artikel I, onderdeel L en artikel I, onderdeel N) blijkt dat het VO geen adviesrecht heeft ten aanzien van de profielschets voor de leden van de Raad van Toezicht, omdat dit een collectiviteitkring-overstijgend onderwerp is. Uit de tekst van het voorgestelde wetsartikel is dit echter niet (expliciet) af te leiden. Het advies is daarom de bevoegdheden van het VO en BO van een Apf expliciet te regelen.

LEEG APF

Statutaire eisen aanpassen zodat oprichting lege Apf mogelijk wordt

32. De pensioenregeling moet worden omschreven in de statuten en de uitvoeringsovereenkomst moet worden vermeld in de statuten. Daar zal de wens om een leeg Apf op te richten op vastlopen. Dat kan worden opgelost door het mogelijk te maken dat een fictieve-/modelpensioenregeling in de statuten wordt omschreven. En dat de uitvoeringsovereenkomsten later dan bij oprichting kunnen worden vermeld in de statuten.
33. Beter zou het zijn als voor aangesloten ondernemingen gewoon de naam van de onderneming kon worden vermeld. Om het eenduidig te maken bijvoorbeeld met vermelding van het KvK-nummer. Voor bedrijfstakken is het ondoenlijk om evenzovele uitvoeringsovereenkomsten als er werkgevers zijn te vermelden, dat zou beter kunnen gebeuren door de bedrijfstak(ken) te omschrijven naar bedrijfsactiviteiten. Een en ander betekent natuurlijk ook dat DNB de eisen die DNB nu stelt bij het

oprichten van een pensioenfonds moet wijzigen. Aanpassen definitie pensioenregeling (nu gekoppeld aan pensioenovereenkomst): voor leeg Apf moet modelpensioenregeling ook beschouwd worden als pensioenregeling in de zin van de PW.

34. In het Ontwerpbesluit (artikel 40b, eerste lid, onder n) komt de wetgever de praktijk tegemoet, althans zo lijkt het, met de “modeluitvoeringsovereenkomst”. Punt blijft dat de eisen in de PW onverminderd zullen zijn dat door een Apf een “uitvoeringsovereenkomst” wordt gesloten, dat is een wettelijk gedefinieerd begrip. Hetzelfde geldt voor de eis dat er een pensioenregeling moet zijn, zijnde – wederom volgens de definitie van de PW – een pensioenregeling op grond van een overeenkomst (de buitenlandse situatie die in de definitie van artikel 1 PW wordt genoemd buiten beschouwing gelaten). Beide, pensioenregeling en uitvoeringsovereenkomst, maken verplicht onderdeel uit van de collectiviteitkring die in de statuten van het Apf moet zijn omschreven.
35. De regeling kan “juridisch rond gemaakt worden” door in de PW de begrippen “modeluitvoeringsovereenkomst” en “modelpensioenregeling” op te nemen. Een modelpensioenregeling kan dan bijvoorbeeld worden omschreven als een “modelpensioenreglement” waaraan op een later moment – namelijk nadat een werkgever heeft besloten die pensioenregeling met zijn werknemers overeen te komen – in een pensioenovereenkomst wordt gerefereerd. Aan beide wettelijke begrippen kan dan in het besluit worden gerefereerd ten behoeve van de oprichting van een leeg Apf. Nu gaat formeel de AMvB verder dan de PW toestaat, want de PW kent immers geen “modeluitvoeringsovereenkomst”. Hetzelfde geldt voor “modelstatuten”, zodat het proces van Apf-vergunning zo snel mogelijk kan worden gestart.
36. De studiegroep verwacht overigens dat ook de DNB hierin meedenkt en tijdig komt met toepasselijke werkafspraken en instructies.

BEDRIJFSTAKPENSIOENFONDSEN

Ongewenste beperking werkingsfeer verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds

37. Het Wetsvoorstel beperkt de mogelijkheid op statutaire uitbreiding van de werkingsfeer van verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds. Het Ontwerpbesluit brengt hierin geen wijziging. Uitbreiding mag alleen als voldaan wordt aan dezelfde voorwaarden als de voorwaarden die gelden bij vrijwillige aansluiting (art. 121 PW). Nu geldt dat een bedrijfstakpensioenfonds pensioenregelingen kan uitvoeren voor één of meer bedrijfstakken of delen van bedrijfstakken (art. 1 PW). De Wet Bpf 2000 sluit hierop aan: verplichtstelling van deelneming voor groepen personen in een bedrijfstak is mogelijk.

38. Door het ontbreken van de bepaling die nu in het voorstel staat, kan een bedrijfstakpensioenfonds nu in de statutaire werkingsfeer de gehele bedrijfstak omvatten en gelijktijdig verplicht zijn gesteld voor een deel van die bedrijfstak. Hieraan kan behoefte ontstaan, bijvoorbeeld door op werknemersniveau te differentiëren. Ook kan een bedrijfstakpensioenfonds nu voor meerdere bedrijfstakken de pensioenregelingen uitvoeren, waarbij de deelneming voor de ene bedrijfstak verplicht is gesteld en voor de andere niet.
39. Als dit onderdeel wet wordt kunnen voornoemde mogelijkheden niet meer. Aan de enige voorwaarde in art. 121 PW die toepasbaar is op een bedrijfstakpensioenfonds, de gelijkheid in loonontwikkeling, kan niet worden voldaan. Immers, de loonontwikkeling van de ene bedrijfstak kan niet zonder meer worden overgenomen door de andere. Deze beperking komt dus neer op een verbod voor een verplichtgesteld Bpf om zijn statutaire werkingsfeer uit te breiden en gebruik te maken van de bestaande wettelijke mogelijkheden. Dat is een wezenlijke aantasting van de keuzemogelijkheden van sociale partners. Het advies is daarom artikel I, onderdeel Q van het Wetsvoorstel (toevoeging van art. 121a PW) te schrappen.

Apf kan ook gelden voor verplichtgestelde deelname, maar voer discussie na invoering

40. Het Apf staat niet open voor verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds. Dit om geen misbruik te maken van (met name de schaalgrootte als gevolg van) verplichtstelling en het feit dat de vormgeving van de verplichtstelling zou moeten worden gewijzigd (in die naar een verplichting tot deelname aan de pensioenregeling).
41. Tegen deze argumenten kan worden ingebracht dat de regering wel de mogelijkheid creëert om verplichte beroepspensioenregeling bij een Apf onder te brengen. De regering wil de discussie over de verplichtstelling nog niet aangaan (bij de opzet van een Apf). Dit onderwerp wordt namelijk door de regering doorgezet naar de op handen zijnde maatschappelijke brede discussie over het pensioenstelsel.
42. Verplichtstelling van deelneming in een Apf zou per collectiviteitkring mogelijk moeten zijn. En vervolgens dient zo'n collectiviteitkring altijd een afgescheiden vermogen hebben. Het Apf verandert niets aan de marktwerking ten opzichte van de huidige situatie als het verplichte domein in een gesloten collectiviteitkring wordt ondergebracht. Ook (of juist) voor de kleinere verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds kan een Apf betekenis hebben.
43. Het Apf moet op zo kort mogelijke termijn operationeel kunnen zijn. De studiegroep ziet sterke vertraging optreden wanneer de verplichtstellingsdiscussie wordt betrokken bij de verdere behandeling van het Apf. Het is daarom aan te bevelen pas - maar wel kort - na aanvaarding van het Wetsvoorstel de wensen en mogelijkheden rondom verplichte deelneming in een Apf te onderzoeken.

OVERIG

Premieachterstand: toepassing art. 29 PW in plaats van art. 28 lid 3 PW

44. In het Wetsvoorstel is geregeld dat in geval van premieachterstand per collectiviteitkring art. 28 lid 3 PW van toepassing is, zoals dat nu ook het geval is indien een ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling van meerdere werkgevers of groepen uitvoert. Per kring is er namelijk één financieel geheel, en niet – zoals de situatie waarop lid 3 ziet – per werkgever. Is sprake van een multi-cliënt Apf met meerdere werkgevers binnen één solidariteitkring en heeft een werkgever een premieachterstand, dan lopen de (gewezen) deelnemers van de andere werkgevers binnen de collectiviteitkring het debiteurenrisico van andere werkgevers. Dit zal een drempel zijn om met meerdere werkgevers een kring te vormen. De aanbeveling blijft om in plaats van art. 28 PW art. 29 PW van toepassing te verklaren op een (werkgever binnen een kring van een) Apf.

Ook risico's van uitvoering dienen te worden belicht

45. In de MvT (p. 14) staat dat het voor werkgevers en werknemers belangrijk is dat inzicht bestaat in de kosten van uitvoering. Voor het in kaart brengen daarvan moet aansluiting worden gezocht bij de eisen die gelden voor verzekeraars en PPI's. Voor werkgevers en werknemers zijn niet alleen de kosten maar ook de risico's van belang. Nu deze bij een Apf duidelijk anders zijn dan bij een verzekeraar (Apf kan aanspraken korten, premies kunnen jaarlijks door het Belanghebbenorgaan worden vastgesteld, er speelt een beleggingsrisico ten laste van deelnemers en/of de werkgever e.d.) is van belang om niet alleen de kosten maar ook de aard en de risico's verplicht en gestandaardiseerd in kaart te brengen voor werkgevers en werknemers. Verzekeraars en PPI's zijn verplicht om een financiële bijsluiter te overleggen, wellicht is het (voor vergelijking van uitvoerders) een uitkomst indien deze ook voor een Apf verplicht wordt gesteld.

Amsterdam, 4 juni 2015.